

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen 2021

Rakennus- ja ympäristölautakunta 02.03.2022 § 37
959/00.01.02.02/2022

Valmistelija

Ympäristöterveyspäällikkö Riitta Suutari, riitta.suutari@salo.fi, 02 778 4601

Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi tammikuussa 2021 ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020-2024 päivityksen vuodelle 2021. Valvontasuunnitelman toteutuminen tulee arvioida ja käsitellä lautakunnassa ja toimittaa VYHA:n (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen

Valvontasuunnitelman mukainen elintarvikehuoneistojen kokonaismäärä oli 515 (vuonna 2020 495) ja niihin oli suunniteltu tehtävän 258 tarkastusta (2020 230 tarkastusta). Tehtyjen suunnitelmallisten tarkastusten määrä vuonna 2021 oli 237 kpl (vuonna 2020 212 kpl). Suunnitelmallisten tarkastusten toteuma oli siten 92 %, kuten edellisenäkin vuonna. Elintarvikevalvonnassa tarkastukset ovat pääsääntöisesti suunnitelmallisia. Vuonna 2021 tehtiin 25 valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta (9,5 %). Ulkopuolisia tarkastuksia tehdään esim. epidemioiden yhteydessä tai jos tulee ilmoitus säädösten vastaisesta toiminnasta. Myös esim. suunnitelmallisilla tarkastuksilla havaittujen epäkohtien korjaamisen tarkistamiseksi tehdyt ylimääräiset käynnit lasketaan valvontasuunnitelman ulkopuolisiksi käynneiksi. Myös joissakin tapauksissa ennen toiminnan aloitusta voidaan tiloihin tehdä tarkastuskäynti tilojen sopivuuden arvioimiseksi suunniteltuun toimintaan. Uusia elintarvikehuoneistoilmoituksia tehtiin 49 kpl (2020 38 kpl).

Tarkastuskäynneistä osa tehtiin asiakirjatarkastuksina ja myös yhdistelmää etä/asiakirjatarkastus käytettiin mahdollisuuksien mukaan. Lähes kaikki tarkastukset ovat nykyisin ns. Oiva-tarkastuksia.

Oiva-tarkastusten kokonaisarvosanat jakautuivat seuraavasti (suluissa koko maan keskiarvot):

- oivallinen A 53,4% (48 %)
- hyvä B 38,6 % (37 %)
- korjattavaa C 7,6 % (14 %)
- huono D 0,4% (1 %)

Oiva-arvioiden tuloksemme ovat jonkin verran koko maan keskiarvoa paremmat. Meillä on annettu korjattavaa eli C arvosanaa 6 % vähemmän ja oivallisia arvosanoja vastaavasti lähes 6 % koko maan keskiarvoa enemmän. Ohjausta ja neuvontaa annettiin, jos toiminnassa havaittiin pientä huomautettavaa, mutta puutoksen ei katsottu heikentävän elintarviketurvallisuutta tai johtavan kuluttajaa harhaan. Korjattavaa - arvosana johti kehotukseen korjata puute määräaikaan mennessä. Korjaukset tarkistettiin seuraavan suunnitelmallisen tarkastuskäynnin yhteydessä tai erillisellä uusintatarkastuksella. Hallinnollisiin pakkokeinoihin (määräys, kielto) ryhdyttiin kahden elintarviketoimijan kanssa.

Salon elintarvikevalvonta pystyi varsin hyvin huomioimaan toiminnassaan valvontasuunnitelmassa esitetyt Ruokaviraston laatiman monivuotisen valvontaohjelman mukaiset valtakunnalliset painopisteet ja projektit.

Valtakunnallisen kunnossapidon ja puhtaanapidon Oiva-rivien tarkastamisen painopistettä täydennettiin ruokaravintoloihin ja tarjoilupaikkoihin suunnatulla omalla pintapuhtausnäyteprojektilla. Puhtausnäytteiden tulokset tukivat pääsääntöisesti valvojan antamia Oiva-arvioita. Valvojat osallistuivat aktiivisesti petoksellisen toiminnan torjunnan viranomaisyhteistyökoulutuksiin.

Viranomaisnäytteitä valvontakohteiden omavalvontajärjestelmän toimivuuden todentamiseksi otettiin suunnitelman mukaisesti, yhteensä 21 kpl. Määrä on sama kuin edellisenä vuonna. Näytteitä otettiin sekä tuotteista että tuotantoympäristöstä. Painopiste oli suunnitelman mukaisesti patogeenitutkimuksissa (listeria).

Lisäksi otettiin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston pyytämät eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelman (maito, hunaja, kala) ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelman mukaiset näytteet. Näytteitä otettiin yhteensä 16 kpl.

Elintarvikevalvonnasta kertyi tuloja yhteensä 47 080 € (2020 39 935 €) Tarkastukset 40 530 € (34 280 €), näytteenotto 260 € (325 €) ja uusien elintarvikehuoneistojen käsittelymaksut 6 290 € (5 330 €).

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita oli 328 kpl (2020 316 kpl). Valvontasuunnitelmassa oli tarkastuksia näihin kohteisiin suunniteltu 153 kpl (131 kpl). Suunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 107 kpl (91 kpl). Terveydensuojelulain mukaisesta suunnitelmallisesta valvonnasta pystyttiin siten toteuttamaan 70 % (66 %). Lukumääräisesti tarkastuksia tehtiin enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta koska vuoden 2020 suunniteltuja tarkastuksia oli vaikean koronatilanteen vuoksi siirretty eteenpäin, jäätiin edelleen 90 %:n tavoitteesta. Lisäksi terveysvalvonnassa oli lähes 4 kuukauden resurssivajaus. Tärkeimmät tehtäväalueet talousveden, uima-allasveden ja uimaveden valvonta sekä asumisterveys asetettiin etusijalle.

Uusia terveydensuojelulain 13 §:n mukaisia ilmoituksia/hakemuksia käsiteltiin 12 kpl (vuonna 2020 46 kpl).

Talousvettä valvottiin vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Valvonnassa on kiinnitetty erityisesti huomiota häiriötilanteisiin varautumiseen (mm. desinfiointivalmius, varavesiyhteydet, tiedottaminen).

Tammikuussa 2021 voimaan tulleen uuden juomavesidirektiivin toimeenpano edellytti talousveteen liittyvien tietojen sitomista paikkatietoon kaikkien sellaisten vedenjakelualueiden osalta, joille toimitetaan talousvettä vähintään 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin. Salon tiedot vedenjakelualueista vietiin yhteistyössä vesilaitosten kanssa Trimble Locus paikkatieto-ohjelmaan. Paikkatietoa tarvitaan, jotta vesi.fi - verkkopalveluun saataisiin kehitettyä käyttäjäystävällinen ja helppo järjestelmä direktiivissä veden käyttäjille vaadittujen tietojen esittämiseksi.

Suunnitellut viranomaisnäytteet talous-, uima- ja uima-allasvedestä otettiin lukuun ottamatta talviuimapaikkojen uimavesinäytteitä. Koronasta johtuen talviuimakauden toiminta oli hyvin vähäistä. Talousveden viranomaisnäytteet täyttivät laatuvaatimukset vuonna 2021. Yleiset uimarannat luokiteltiin uimavesinäytteiden perusteella laadultaan erinomaisiksi.

Terveysuojelulain mukaisessa valvonnassa lähes puolet tarkastuskäynneistä oli valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuskäyntejä. Niitä tehtiin 69 kpl (vuonna 2020 75 kpl) ja ne kohdistuivat pääasiassa asunnoissa esiintyviin terveyshaittaepäilyihin, kuten sisäilmaongelmat, siivottomuus, melu ja tuhoeläimet.

Terveysuojeluvallontaa työllistivät myös erilaiset lausunnot ja selvitykset. Tuulivoimaan liittyvät meluasiat työllistivät edelleen valvontaa. Lausuntoja annettiin yhteensä 22 kpl (18 kpl). Kaupungin sisäilmatyöryhmien kokouksia, joihin terveystarkastaja osallistui, pidettiin 28 kpl (44 kpl).

Terveysuojelun suunnitelmallisesta valvonnasta kertyi tuloja yhteensä 21 707 (2020 19 175 €) ja ilmoitusten/hakemusten käsittelystä 1 755 € (5 590 €). Lisäksi perittiin näytteenottomaksuja 8 658 € (6 565 €). Terveysuojelulain mukaisen valvonnan tulot vuonna 2021 olivat yhteensä 32 120 € (31 330 €)

Tupakkavalvonnan toteutuminen

Tupakkalain mukaiset valvontakohteet ovat pääasiassa vähittäismyyntipaikoissa. Lisäksi valvontakohteita ovat tupakointilalliset ravintolat ja tupakkatuotteiden tukkumyymäläpaikat. Tupakkalain mukaista valvontaa tehtiin pääasiassa elintarvikevalvonnan yhteydessä.

Vuonna 2016 voimaan tullut tupakkalaki koskee tupakkatuotteiden lisäksi mm. sähkösavukkeita sekä niissä käytettäviä nesteitä. Salossa on yksi sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden erikoisliike. Erikoisliikkeen lisäksi viisi muuta toimijaa on ilmoittanut nikotiininesteiden myynnistä Salon alueella.

Salossa oli tupakkalain mukaisia valvontakohteita vuonna 2021 yhteensä 68 kpl (72 kpl). Valvontasuunnitelmassa niihin oli suunniteltu tehtävän 40 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 35 kpl. Toteuma oli siten 88 %. Lääkelain mukaisia nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikkoja oli 35 kpl ja niiden valvonta hoidetaan tupakan myynnin valvonnan yhteydessä. Tarkastuksia tehtiin kaikki suunnitelman mukaiset eli 22 kpl.

Valtakunnallisessa tupakkavalvontaohjelmassa vuosille 2020-2021 esitetty painopiste ”Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö” otettiin huomioon valvonnassa. Uusia toimijoita ohjattiin hakemaan jäljitettävyyssjärjestelmän edellyttämät talouden toimijan ja toimintayksikön tunnistekoodit. Tukku myymälän tarkastuksella varmistettiin, että tukku myy tupakkatuotteita ainoastaan sellaisille toimijoille, joilla on kyseiset tunnistekoodit.

Vuosittaisia tupakka- ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontamaksuja perittiin yhteensä 43 040 € (46 900€). Vuonna 2021 tehtiin tupakkatuotteiden vähittäismyymäläpäätöksiä 4 kpl (8kpl). Yhteensä tupakka- ja lääkelain mukaiset tulot olivat 43 860€ (48 630 €).

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutuminen

Eläinlääkäripalveluiden toteutuminen:

Salossa on kolme praktikkoeläinlääkäriä, jotka toimivat kahdella eri vastaanotolla. Eläinlääkäreillä on mahdollisuus keskenään töitä järjestelemällä irrottautua akuutista praktiikasta ja tehdä esim. aikaa vieviä terveydenhuoltokäyntejä maataloille. Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen oli erityisen haasteellista runsaista sijaistarpeista ja rekrytointivaikeuksista

johtuen. Vaikeuksia oli sekä praktikkosijaisten että vakituisen praktikkoeläinlääkäriin rekrytoinnissa. Valvontaeläinlääkäriin puuttuessa praktikkoeläinlääkärit joutuivat hoitamaan myös akuutteja eläinsuojelu- ja eläintautikäyntejä oman työn ohessa. Riski pienen yksikön henkilöstöresurssien haavoittuvuudesta konkretisoitui ja aiheutti myös paljon ylimääräistä järjestelytyötä.

Eläinlääkärit tekivät yhteensä 434 tilakäyntiä (v. 2020 käyntejä oli 413). Käynneistä virka-aikana oli 276 ja päivystyksessä 158. Pieneläinkäyntejä vastaanotoilla oli 2 336 (v. 2020 2 410 käyntiä). Virka-aikaan tehdyistä käynneistä oli siten 90 % pieneläinkäyntejä. Kaupungineläinlääkärit ovat pystyneet tarjoamaan terveydenhuoltopalveluja kysyntää vastaavasti. Kaikki eläinlääkärit olivat mukana Neuvo2020 -maatilojen neuvontajärjestelmässä. Terveydenhuoltosopimustilojen määrä oli 26 (vuonna 2020 21 kpl). Terveydenhuoltokäyntejä salolaisille sika-, nauta- ja lammastiloille eläinlääkärit tekivät yhteensä 38 kpl (2020 43 kpl).

Suurelänpäivystys on hoidettu vuodesta 2013 lähtien yhteistyössä Liedon ympäristöterveydenhuollon kanssa. Päivystysalue koostuu kahdesta toiminta-alueesta, joissa kummassakin toimii yksi päivystäjä. Tarvittaessa eteläisen ja pohjoisen alueen päivystäjä tekevät yhteistyötä, jotta palvelu voidaan tarjota asiakkaille riittävän nopeasti. Eteläisen piirin alueeseen kuuluvat Salon lisäksi Sauvo, Paimio, Kemiönsaari, Parainen ja Kaarina. Alue on varsin laaja, mutta tehtyjen sairaskäyntien määrä oli vuonna 2021 laskennallisesti 1,1 päivystyskäyntiä vuorokaudessa eli viikonlopun (pe klo 16 - ma klo 8) aikana keskimäärin 2,9 sairasmatkaa. Päivystyskäynneistä noin 55 % oli Salon alueelle.

Salo vastaa kolmella eläinlääkärillä 4/7 eteläisen toiminta-alueen päivystysvuoroista. Salon eläinlääkäreiden päivystysvuoro on joka 5,3:s arkiyö ja joka 5,3:s viikonloppu. Salossa on käytössä käyntimaksu- ja matkasubventio. Subventioita maksettiin viime vuonna 2 302 euroa, vuonna 2020 avustuksia maksettiin 2 754 euroa.

Varsinais-Suomen pieneläinpäivystyspalvelut kilpailutettiin vuonna 2019. Pieneläinpäivystyspaikkana toimii edelleen eläinsairaala Evidensia Vettori Raisiossa. Uusi sopimus on voimassa 28.2.2023 saakka. Vuonna 2021 hoidettiin Evidensia Vettoriin päivystysaikaan 682 salolaista pieneläintä (2020 600 kpl)

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta:

Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävät ovat valtion korvaamia, kunnalle määrättyjä tehtäviä. Valvonnan päävastuu on valvontaeläinlääkärillä. Muut kaupungineläinlääkärit osallistuvat valvontaan tarvittaessa, esimerkiksi valvontaeläinlääkäriin poissaolojen aikana tai avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkäriä käynneillä. Eläinlääkärien lisäksi eläinsuojeluvalvontakäynneille voi tapauskohtaisesti osallistua myös terveystarkastaja. Valtio ei kuitenkaan korvaa terveystarkastajien kustannuksia. Salolla ja Liedon valvontayksiköllä on sopimus valvontaeläinlääkäreiden toimivallasta toistensa virka-alueella. Sopimus mahdollistaa esimerkiksi yhteistyön vaikeiden tapausten hoidossa. Myös läänineläinlääkäri voi osallistua vaikeiden eläinsuojelutapausten hoitoon yhdessä valvontaeläinlääkäriin kanssa.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta kärsi vuonna 2021 rekrytointivaikeuksista ja toimimme toukokuusta alkaen ilman valvontaeläinlääkäriä. Valvontaeläinlääkäriin puuttuessa tehtävät työllistivät runsaasti sekä ympäristöterveyspäällikköä että praktikkoeläinlääkäreitä.

Resurssiongelmista johtuen ilmoituksenvaraiseen toimintaan (tallit, eläinhoitolat, kennelit, riistanhoitotarhat) ei tehty yhtään suunnitelluista 28 tarkastuksesta. Eläintautilain mukaiset salmonellavalvontakäynnit (10 kpl) sekä muut tautivalvontaan liittyvät viranomaistehtävät kuitenkin hoidettiin. Syksyllä fasaanitarhalla puhjennut lintuinfluenssa työllisti myös kaupungin eläinlääkintähuoltoa, vaikkakin päävastuu eläintautitapauksissa on Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla. Koronarajoitukset vaikuttivat vielä eläinten vientiin ja tuontiin ja esim. hevosten Traces tarkastuksia (9 kpl) oli vielä selvästi normaalia vähemmän.

Vuonna 2021 tehtiin yhteensä 60 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta (vuonna 2020 75 kpl). Tarkastuksista 84 % kohdistui pieneläimiin. Hevonen on selvästi yleisin isoeläin, josta tehtiin eläinsuojeluilmoituksia. Pieneläimiin kohdistuvissa tarkastuksissa ei kuitenkaan läheskään aina todettu lainsäädännön vastaista toimintaa ja usein riitti, että eläimen omistajille annettiin neuvoja ja ohjeita.

Neljässä tapauksessa ryhdyttiin 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, kuten eläimen hoidon järjestäminen muualla, lopettaminen tai eläinten lähettäminen teuraaksi. Vuonna 2020 alkaneet kaksi isoa eläinsuojelutapausta, missä toimenpiteet kohdistuivat isoon joukkoon eläimiä, työllistivät vielä alkuvuodesta valvontaa. Vakavimmista tapauksista tehtiin myös tutkintapyyntö poliisille.

Voimavarat ja niiden riittävyys

Vuoden 2021 valvontasuunnitelmassa asetettu 90 % tarkastustavoite toteutui elintarvikevalvonnassa (92 %). Tupakkavalvonnan toteumaa 88 % voidaan myös pitää hyvänä. Terveysturvallisuuden mukaisen suunnitelmallisen valvonnan toteutumistaso oli 70 % (2020 66 %). Terveysturvallisuuden 0,3 henkilövuoden resurssivajaus vaikutti erityisesti terveysturvallisuuden mukaiseen toimintaan. Vuoden 2020 koronarajoitteista johtuen osa ko. vuoden suunnitelmallisista tarkastuksista siirrettiin eteenpäin, mikä lisäsi siten suunnitelmallisen valvonnan tarvetta vuonna 2021. Myös terveysturvallisuudelle uutena tehtävänä tulleeseen tartuntatautilain mukaisten koronarajoitusten noudattamisen valvontaan käytettiin keväällä valvontaresurssia noin yhden kuukauden työpanoksen verran.

Eläinlääkintähuollon ongelmana oli sen pienistä resursseista johtuva haavoittuvuus ja pitkään jatkuneet rekrytointivaikeudet.

Esittelijä	Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyy selvityksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisesta vuonna 2021.
Päätös	Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Lounais-Suomen aluehallintovirasto (VYHA-järjestelmän kautta)